

01205332 / 01205303

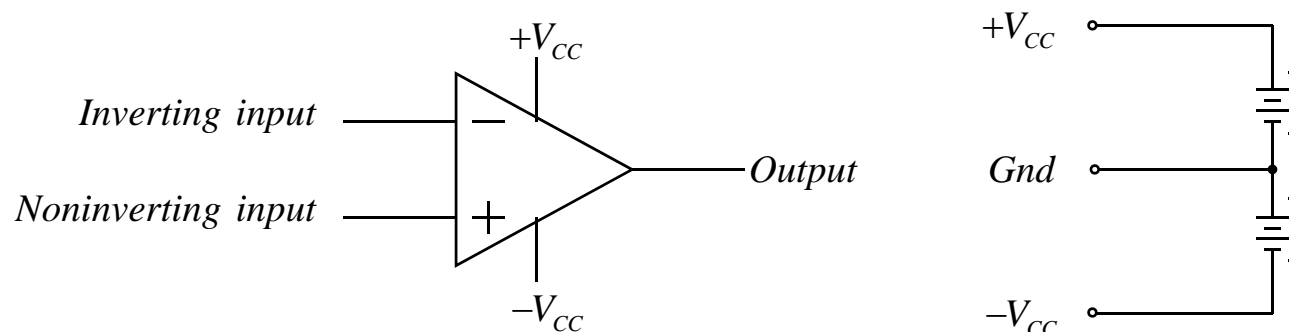
ปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์

Electronic Laboratory

- คุณสมบัติของออปแอมป์ และวงจรขยายเชิงเส้น
  - วงจร differentiator, integrator และผลตอบสนองเชิงความถี่
  - วงจรเปรียบเทียบ, วงจรออสซิลเลเตอร์
- และวงจรเรียงกระแสอย่างละเอียด

คุณสมบัติของออปแอมป์

• องค์ประกอบของออปแอมป์

- ออปแอมป์เป็นวงจรรวมขนาดใหญ่ ที่มีทรานซิสเตอร์ (BJT, FET) มากกว่า 50 ตัวอยู่ภายใน
- ออปแอมป์ประกอบด้วย ขาอินพุต 2 ขา คือ Noninverting input (V^+) กับ Inverting input (V^-)
ขาไฟเลี้ยง 2 ขา คือ ขา $+V_{CC}$ กับ ขา $-V_{CC}$ และ ขาเอาต์พุต 1 ขา
- โดยสัญญาณที่เข้าทางขา Noninverting input จะถูกขยาย A_{OL} เท่า กลายเป็นเอาต์พุตที่มีเฟสตรงกัน ส่วนสัญญาณที่เข้าทางขา Inverting input จะถูกขยาย A_{OL} เท่า กลายเป็นเอาต์พุตที่มีเฟสตรงข้าม
- นั่นคือ แรงดันเอาต์พุต $V_{out} = (A_{OL} V^+) + (-A_{OL} V^-) = A_{OL} (V^+ - V^-)$
ซึ่งเป็นการขยายผลต่างแรงดันอินพุตด้วยอัตราขยาย A_{OL} (Open-Loop Gain) นั่นเอง
- และในทางปฏิบัติขนาดของแรงดันเอาต์พุตที่ได้ โดยปกติจะเล็กกว่าขนาดของแรงดันไฟเลี้ยงเล็กน้อย (ประมาณ 1~2 V) เสมอ

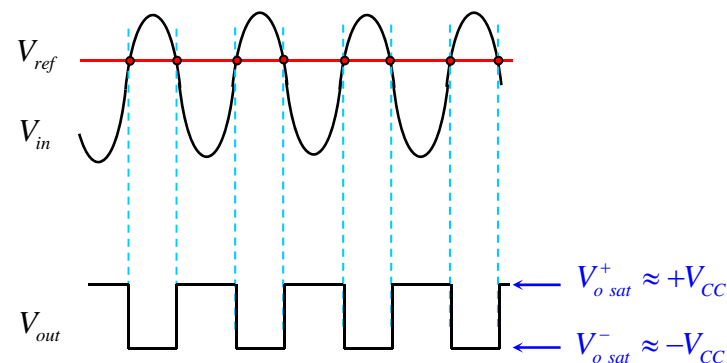
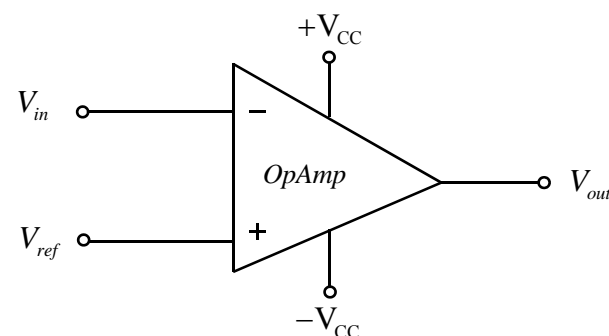
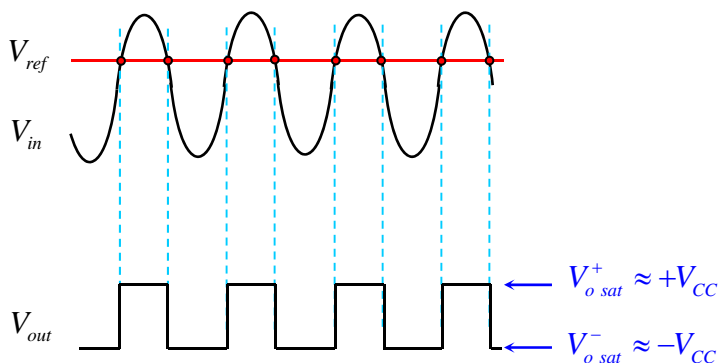
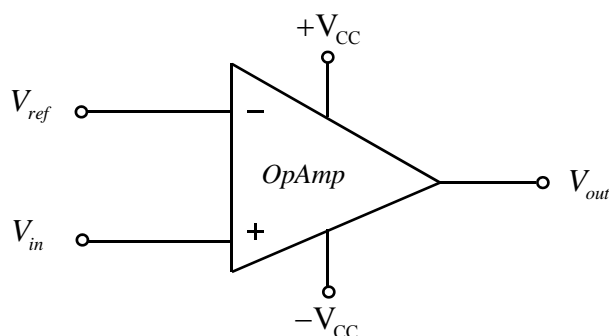
คุณสมบัติของออปแอมป์

- คุณสมบัติของออปแอมป์ในทางอุดมคติกับในทางปฏิบัติ

	Parameter	Ideal Op-amp	Typical Op-amp
Infinite open-loop voltage gain {	Differential Voltage gain	∞	$10^5 - 10^9$
No output offset voltage {	Common mode voltage gain	0	10^{-5}
Infinite frequency response {	Gain bandwidth	∞	1-20 MHz
Zero Input Current {	Input resistance	∞	$10^6 \Omega$ (BJT) $10^9 - 10^{12} \Omega$ (FET)
Ideal voltage source {	Output resistance	0	100 – 1000 Ω

วงจรออปแอมป์

• การใช้งานออปแอมป์เป็นวงจรเปรียบเทียบ(Comparator)

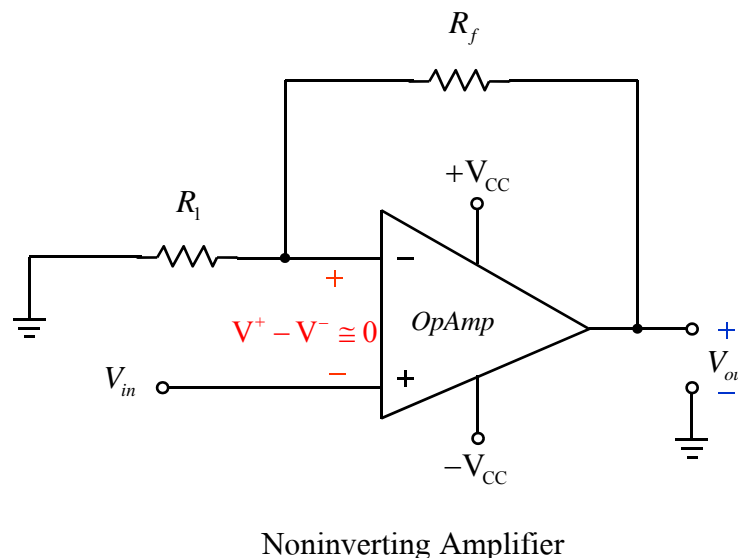
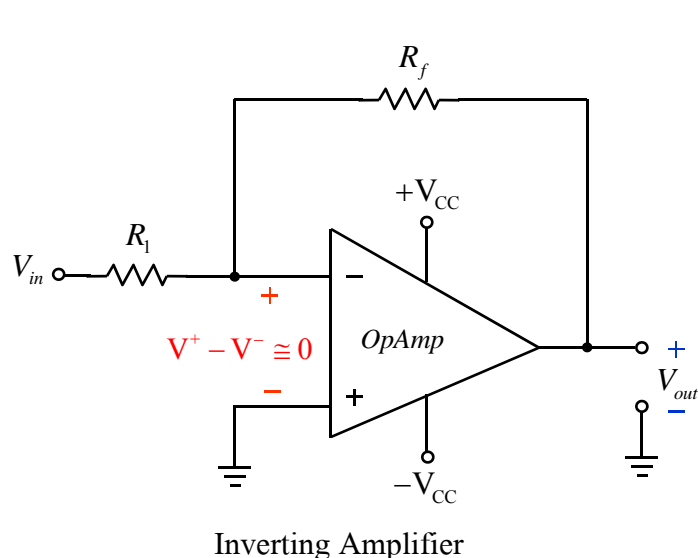
- จากการที่ออปแอมป์มี Open-loop voltage gain สูงมาก ทำให้

เมื่อศักย์ไฟฟ้า $V^+ > V^-$ แค่เพียงเล็กน้อย ก็จะทำให้เอาต์พุตมีค่าที่ $V_{out} = V_{osat}^+ \approx +V_{CC}$

เมื่อศักย์ไฟฟ้า $V^+ < V^-$ แค่เพียงเล็กน้อย ก็จะทำให้เอาต์พุตมีค่าที่ $V_{out} = V_{osat}^- \approx -V_{CC}$

วงจรออปแอมป์

• การลัดวงจรเสมือน(Virtual Short) และกราวด์เสมือน(Virtual Ground)

- ขณะที่แรงดันเอาต์พุตยังไม่อิ่มตัว (ไม่เกินระดับแรงดันไฟเลี้ยง)

ศักย์ไฟฟ้าของขาอินพุต Inverting input (V^-) จะเท่ากับ Noninverting input (V^+)

หรือความต่างศักย์ระหว่างขาอินพุตทั้งสองเป็นศูนย์ (ถึงแม้ไม่มีการเชื่อมต่อกันทางกายภาพโดยตรง)

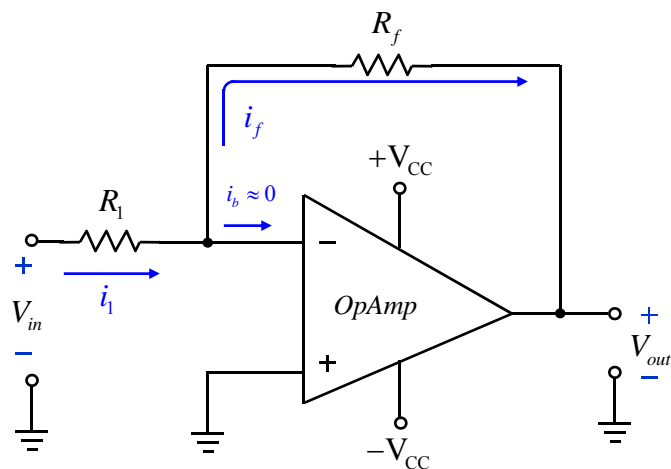
หรือที่เรียกกันว่าภาวะลัดวงจรเสมือน(virtual short)

ซึ่งสามารถเกิดได้เมื่อมีการต่อใช้งานออปแอมป์แบบ Negative feedback

กล่าวคือต้องมีการนำสัญญาณจากขา output ป้อนกลับไปที่ขา inverting input (V^-)

วงจรออปแอมป์

• Inverting Amplifier

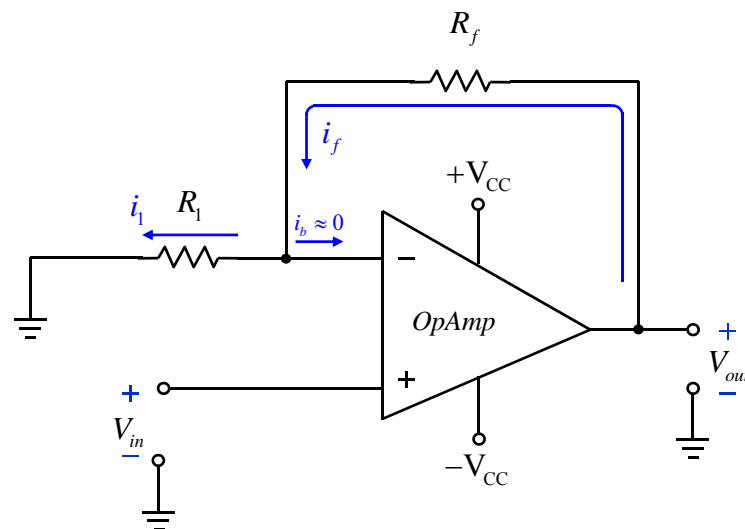
Inverting Amplifier

$$\frac{V_{out}}{V_{in}} = -\frac{R_f}{R_1}$$

$$Z_{in} = R_1$$

$$Z_{out} \cong 0$$

• Noninverting Amplifier

Noninverting Amplifier

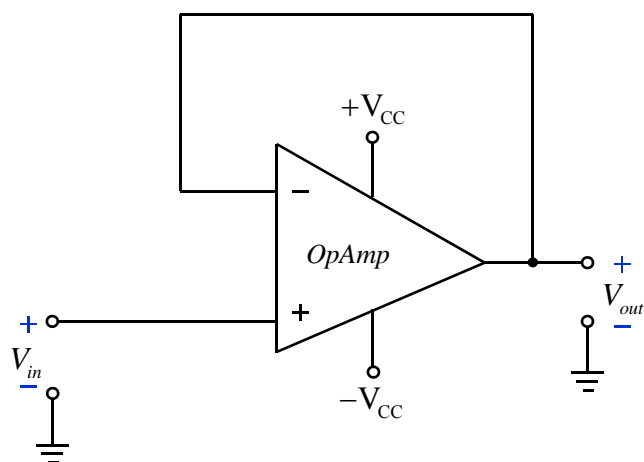
$$\frac{V_{out}}{V_{in}} = 1 + \frac{R_f}{R_1}$$

$$Z_{in} = \infty$$

$$Z_{out} \cong 0$$

วงจรออปแอมป์

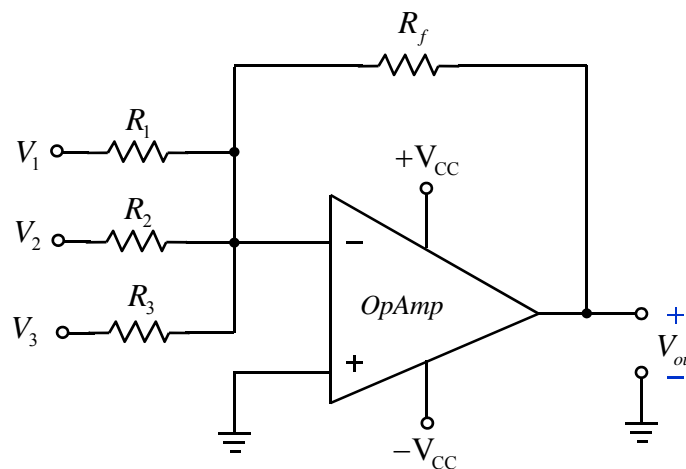
• Unity Follower (Buffer)

Unity Follower (Buffer)

$$\frac{V_{out}}{V_{in}} = 1$$

• Summing Amplifier

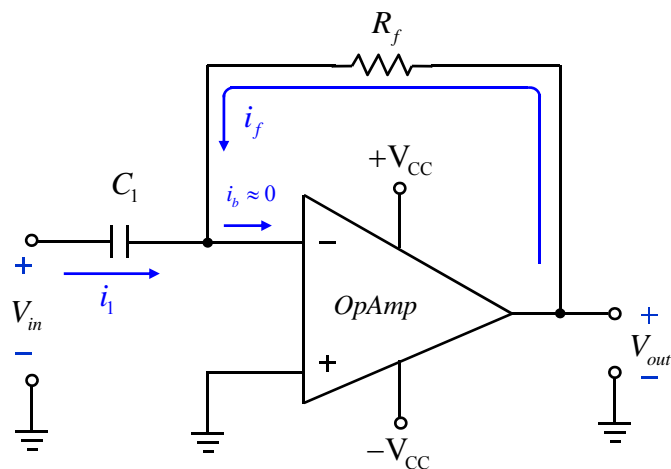

Summing Amplifier

$$V_{out} = - \left(\frac{R_f}{R_1} V_1 + \frac{R_f}{R_2} V_2 + \frac{R_f}{R_3} V_3 \right)$$

วงจรออปแอมป์

• Differential Amplifier

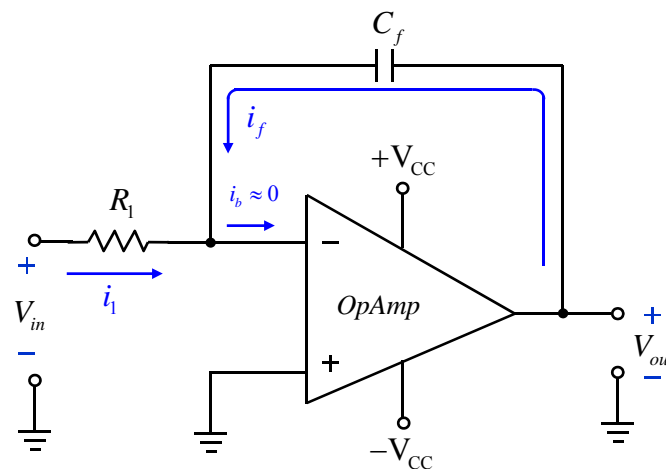
Differential Amplifier

$$v_{out}(t) = -R_f C_1 \frac{dv_{in}(t)}{dt}$$

สำหรับ V_{in} ความถี่ต่ำๆ $V_{out} =$

สำหรับ V_{in} ความถี่สูงๆ $V_{out} =$

• Integrator

Integrator

$$v_{out}(t) = -\frac{1}{R_1 C_f} \int v_{in}(t) dt$$

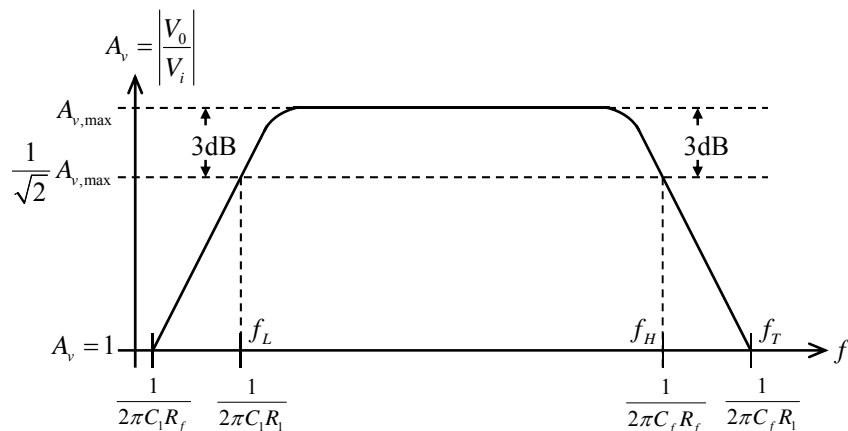
สำหรับ V_{in} ความถี่ต่ำๆ $V_{out} =$

สำหรับ V_{in} ความถี่สูงๆ $V_{out} =$

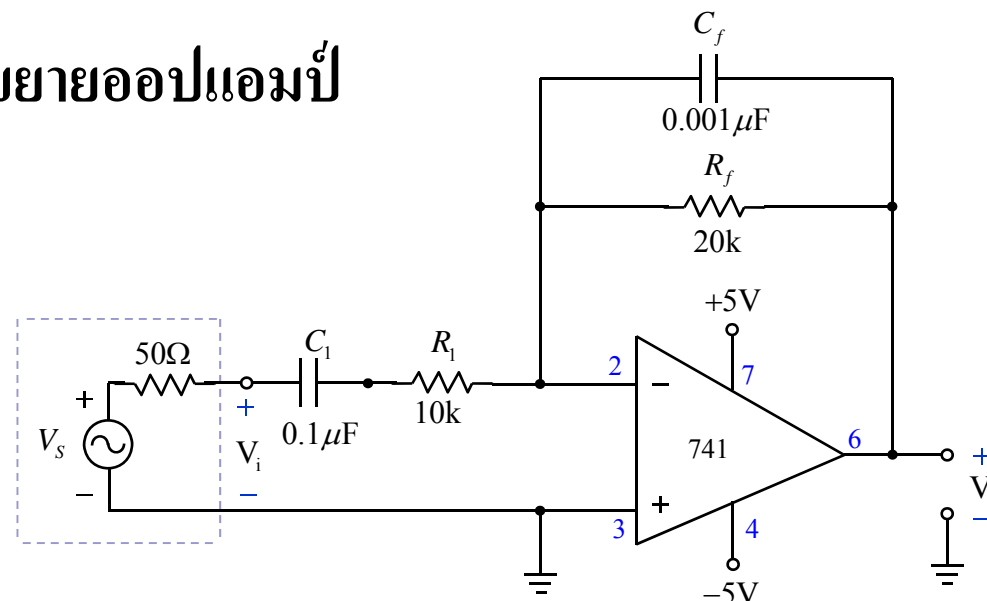

วงจรออปแอมป์

• การตอบสนองเชิงความถี่ของวงจรขยายออปแอมป์

คุณลักษณะเชิงความถี่ของวงจรขยายออปแอมป์

ตัวอย่างวงจรขยายสัญญาณไฟฟ้สลับแบบกลับเฟส

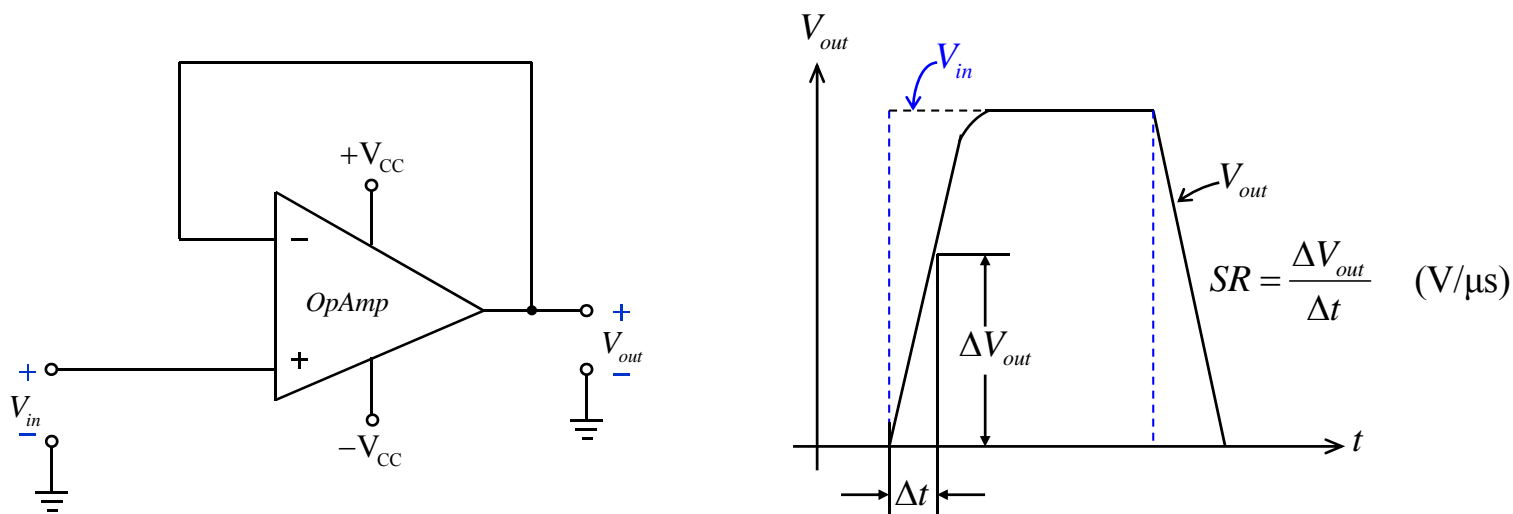
- วงจรขยายสัญญาณในทางปฏิบัติ จะมีอัตราขยายที่ไม่คงที่ตลอดทุกย่านความถี่ เนื่องจาก R,C ในวงจร และเนื่องจากตัวออปแอมป์เองที่อัตราขยายลดลงที่ย่านความถี่สูงๆ
- หากเทียบกับย่านความถี่ปานกลาง ที่อัตราขยายคงที่และมีค่าสูงสุดเมื่อเทียบกับย่านความถี่ต่ำๆหรือสูงๆ ความถี่ cut-off ตรงย่านความถี่ต่ำจะเท่ากับ $f_L = \frac{1}{2\pi C_1 R_1}$ และที่ตรงย่านความถี่สูงเท่ากับ $f_H = \frac{1}{2\pi C_f R_f}$
- โดยทั่วไปแล้ว ผลคูณระหว่างอัตราขยายในย่านความถี่กลางกับ Bandwidth ของวงจรจะมีค่าคงที่

เท่ากับ $\text{Gain} \times BW \cong \left| -\frac{R_f}{R_1} \right| f_H = \frac{R_f}{R_1} \times \frac{1}{2\pi R_f C_f} = \frac{1}{2\pi R_1 C_f} = f_T$ ซึ่งเป็นความถี่ที่อัตราขยายวงจรเป็น 1 (unity-gain frequency)

(gain bandwidth product)

วงจรออปแอมป์

• Slew Rate

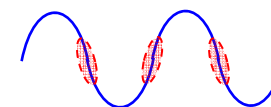
- เป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงสุดของแรงดันเอาต์พุตที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ของวงจรขยาย
- นั้นหมายความว่า จะเกิดการผิดเพี้ยนของสัญญาณเอาต์พุต ที่ต้องเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าอัตรา Slew Rate นี้

- กรณียของเอาต์พุตที่เป็นรูปคลื่นไซน์
จะมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของสัญญาณ

$$V_{out} = V_{om} \sin(\omega t)$$

$$\frac{dV_{out}}{dt} = \omega V_{om} \cos(\omega t) \quad \text{ซึ่ง} \quad \left(\frac{dV_{out}}{dt} \right)_{\max} = \omega V_{om} = 2\pi f V_{om}$$

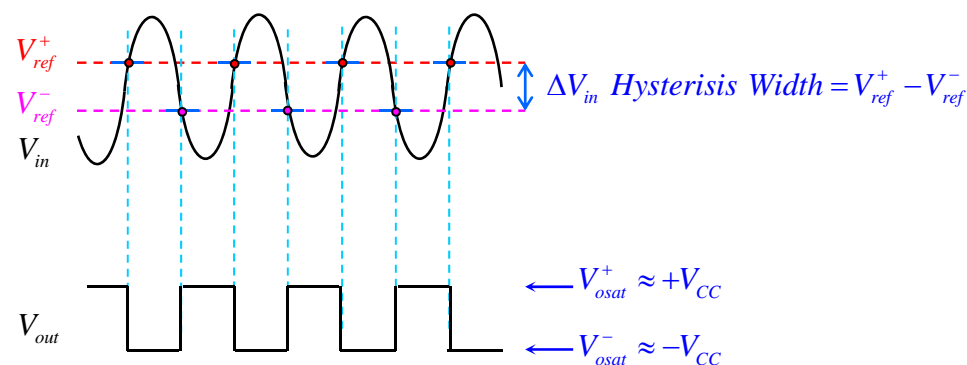
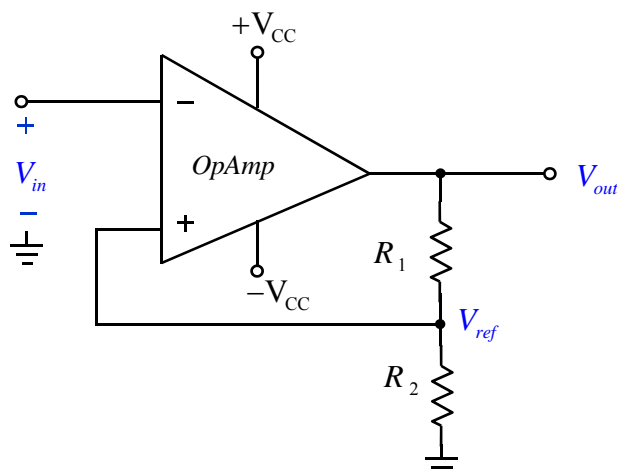
ฉะนั้นสัญญาณเอาต์พุตจะเพี้ยน ถ้า $\frac{dV_{out}}{dt} > SR$ หรือ $f > \frac{SR}{2\pi V_{om}}$
โดยจะเริ่มเพี้ยนที่บริเวณ $V_{out} = 0$ ก่อน

วงจรออปแอมป์

• วงจรเปรียบเทียบแบบ Schmitt trigger

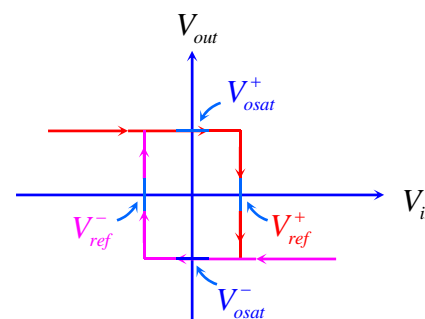
- เป็นวงจรเปรียบเทียบที่มี ระดับแรงดันอ้างอิง 2 ระดับ ตามระดับแรงดันเอาต์พุตที่เป็นอยู่ในขณะนั้น
- โดยทั่วไปจะใช้ R แบ่งแรงดันจากเอาต์พุต ป้อนกลับไปที่ยัง Noninverting Input เพื่อใช้เป็น V_{ref}

วงจรเปรียบเทียบแบบ Schmitt trigger

$$V_{ref} = \frac{R_2}{R_1 + R_2} V_{out}$$

$$V_{ref}^+ = \frac{R_2}{R_1 + R_2} V_{osat}^+ \quad V_{ref}^- = \frac{R_2}{R_1 + R_2} V_{osat}^-$$

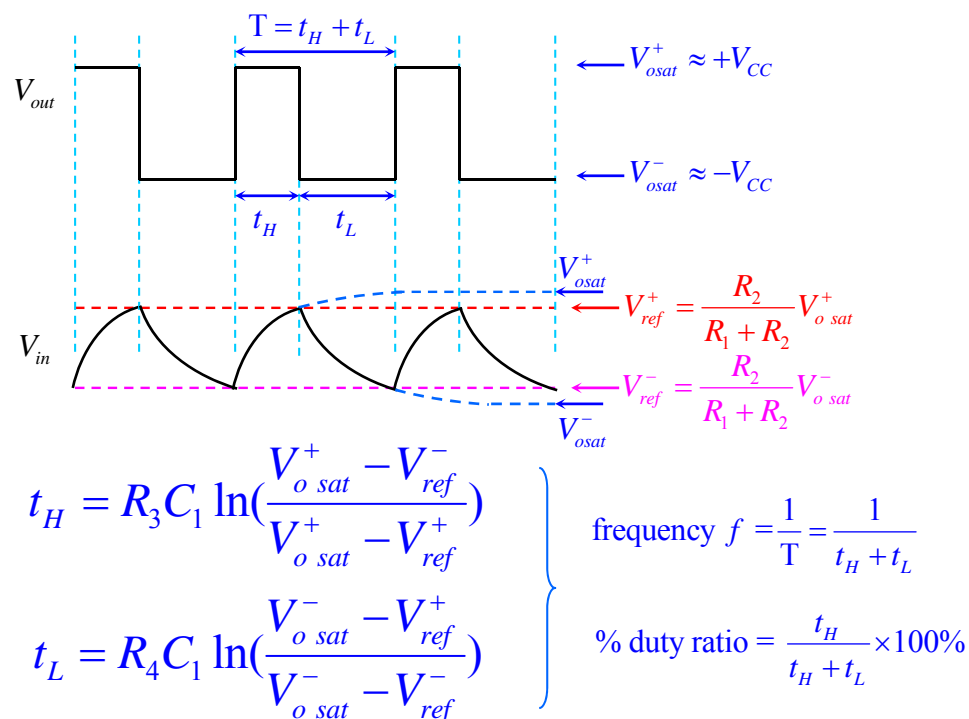
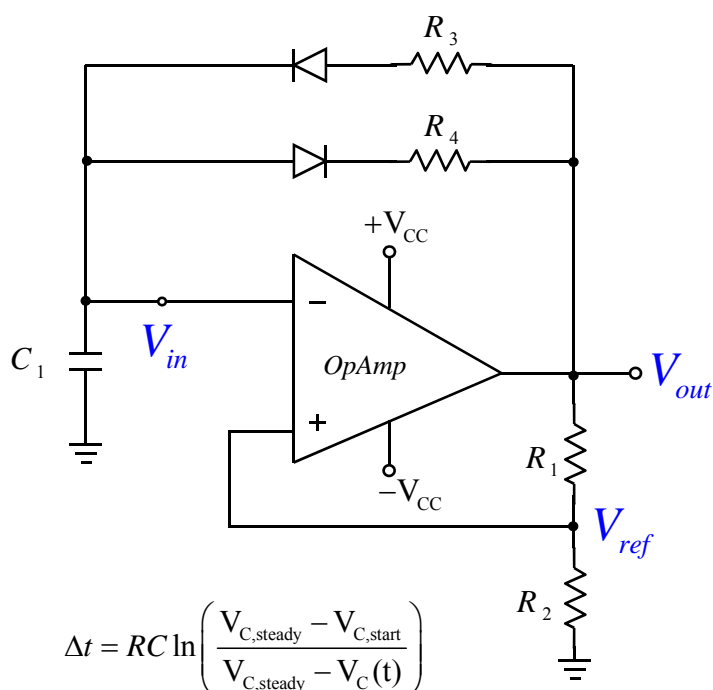

วงจรออปแอมป์

• วงจรออสซิลเลเตอร์กำเนิดสัญญาณคลื่นสี่เหลี่ยม

- เป็นการนำวงจรเปรียบเทียบแบบ Schmitt trigger มาประยุกต์ใช้สร้างวงจรกำเนิดคลื่นสี่เหลี่ยม
- โดยใช้ R แบ่งแรงดันจากเอาต์พุต ป้อนกับไปที่ขา Noninverting Input เพื่อใช้เป็น V_{ref}
- และใช้วงจร RC แบ่งแรงดันจากเอาต์พุต ป้อนกับไปที่ขา Inverting Input เพื่อใช้เป็น V_{in}

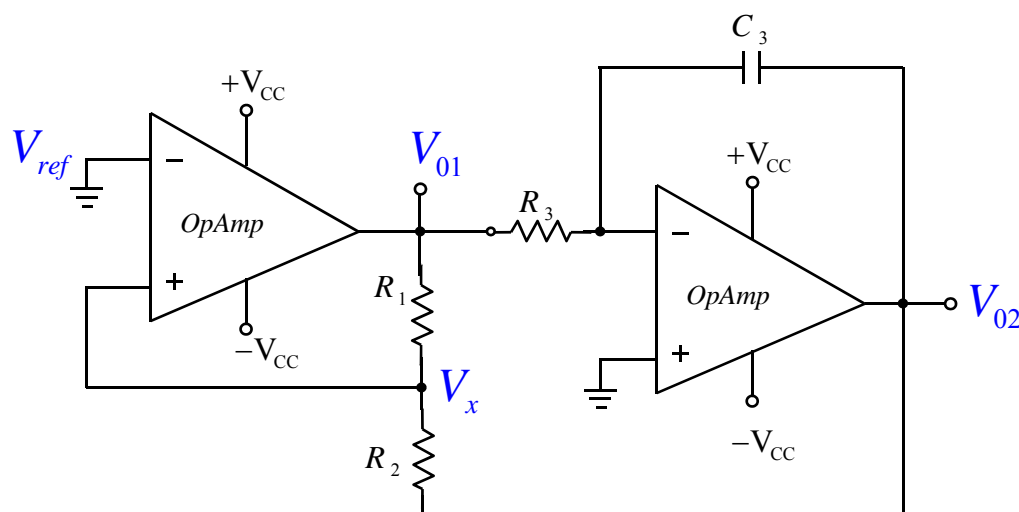
โดยเมื่อ $V_{out} = V_{o sat}^+$ จะเกิดการอัดประจุเข้า C จนกระทั่ง $V_{in} > V_{ref}^+$ เอาต์พุตก็จะเปลี่ยนค่าเป็น $V_{out} = V_{o sat}^-$ และเมื่อ $V_{out} = V_{o sat}^-$ จะเกิดการคายประจุจาก C จนกระทั่ง $V_{in} < V_{ref}^-$ เอาต์พุตก็จะเปลี่ยนค่าเป็น $V_{out} = V_{o sat}^+$

วงจรออปแอมป์

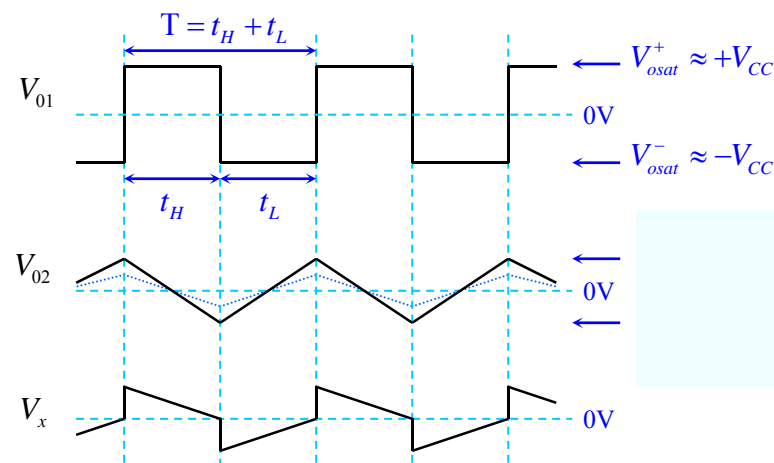
• วงจรออสซิลเลเตอร์กำเนิดสัญญาณคลื่นสามเหลี่ยม

- เป็นการนำวงจรกำเนิดคลื่นสี่เหลี่ยม กับวงจร Integrator มาประยุกต์ใช้สร้างวงจรกำเนิดคลื่นสามเหลี่ยม
- โดยในส่วนของวงจรกำเนิดคลื่นสี่เหลี่ยมในที่นี้ จะใช้ขา Inverting input เป็นขาแรงดันอ้างอิงคงที่ 0 V และใช้ขา Noninverting input ตรวจจับการเปลี่ยนแปลงของสัญญาณเอาต์พุตของวงจร Integrator

*Comparator
for generating
square wave*

*Integrator
for generating
triangle wave*

$$V_{01} = \begin{cases} V_{o\ sat}^+ \\ V_{o\ sat}^- \end{cases}$$

$$V_{02} = -\frac{1}{R_3 C_3} \int V_{01} dt$$

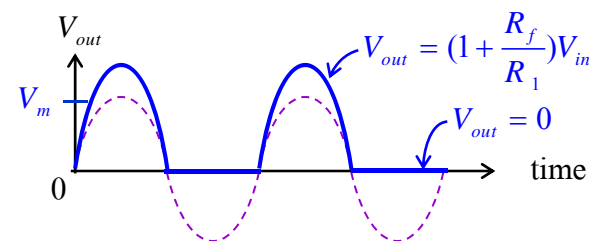
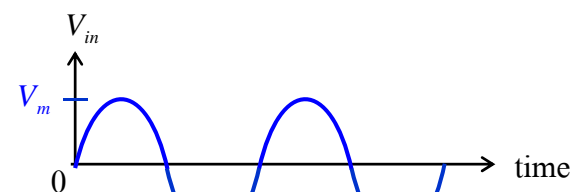
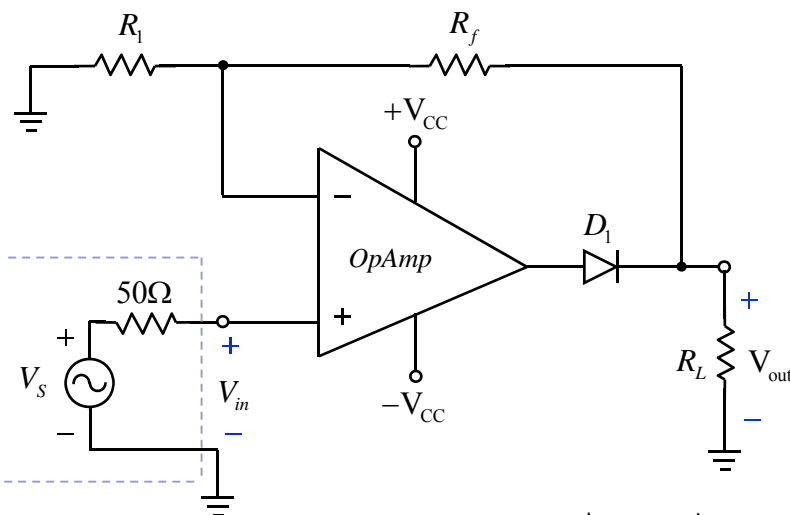
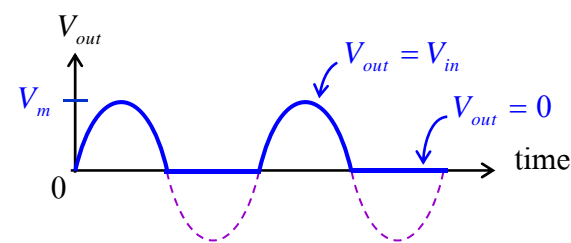
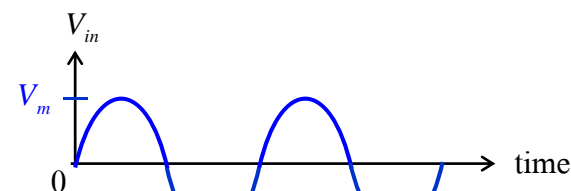
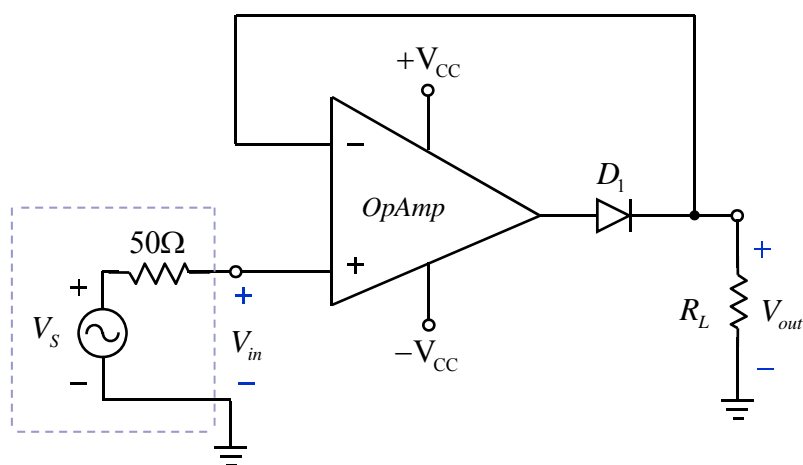
$$V_x = \frac{R_2}{R_1 + R_2} V_{01} + \frac{R_1}{R_1 + R_2} V_{02}$$

วงจรออปแอมป์

• วงจรเรียงกระแสอย่างละเอียด (precision rectifier)

- เป็นวงจรที่สามารถเรียงกระแสของสัญญาณที่มีระดับแรงดันต่ำๆ (ต่ำกว่า threshold voltage ของไดโอด) ได้

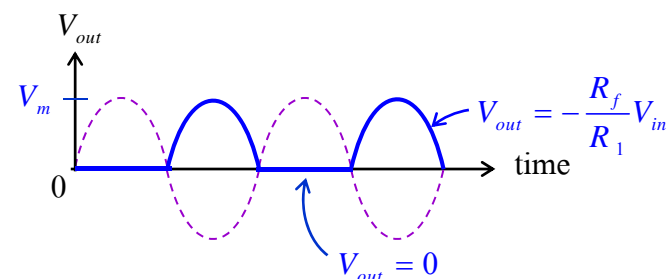
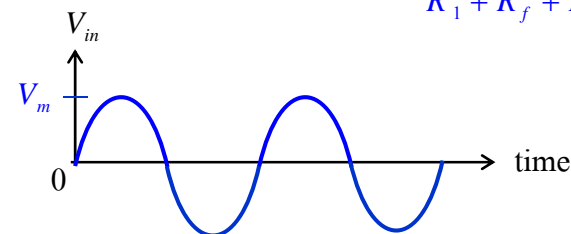
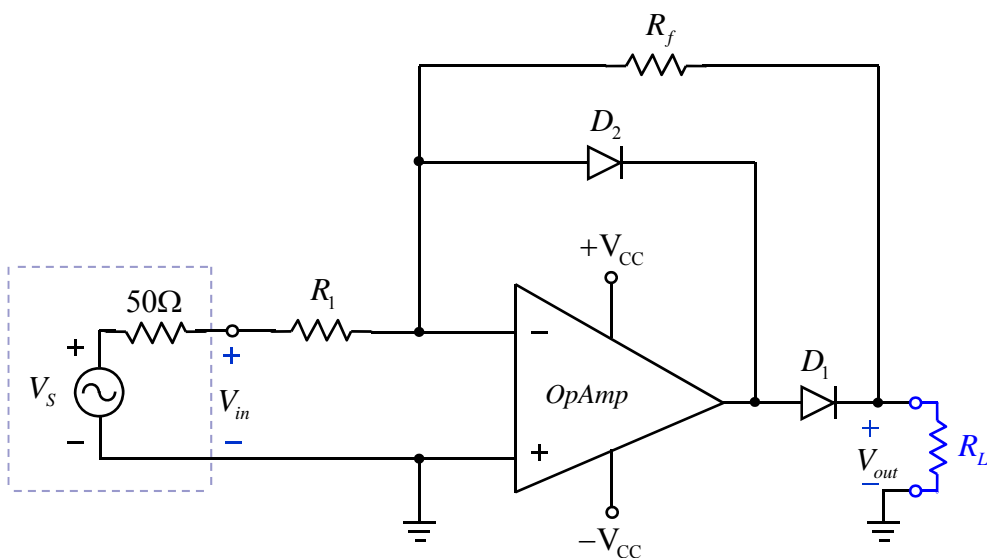
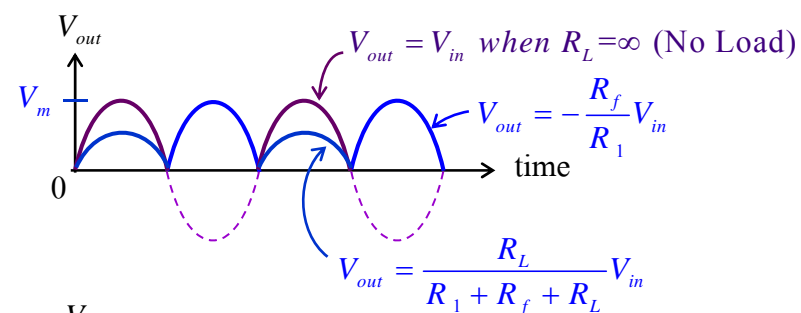
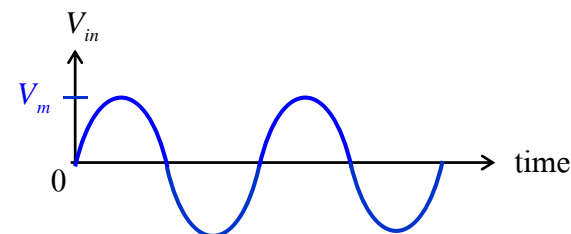
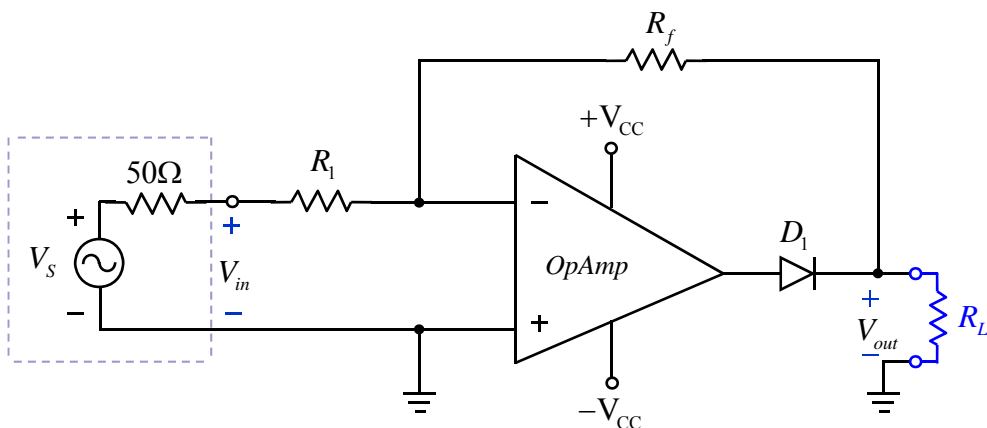
แบบครึ่งคลื่นด้วย Noninverting Amp

วงจรออปแอมป์

- วงจรเรียงกระแสอย่างละเอียด (precision rectifier)

แบบครี้งคลื่นด้วย *Inverting Amp*

วงจรออปแอมป์

• วงจรเรียงกระแสอย่างละเอียด (precision rectifier)

แบบเต็มคลื่น

